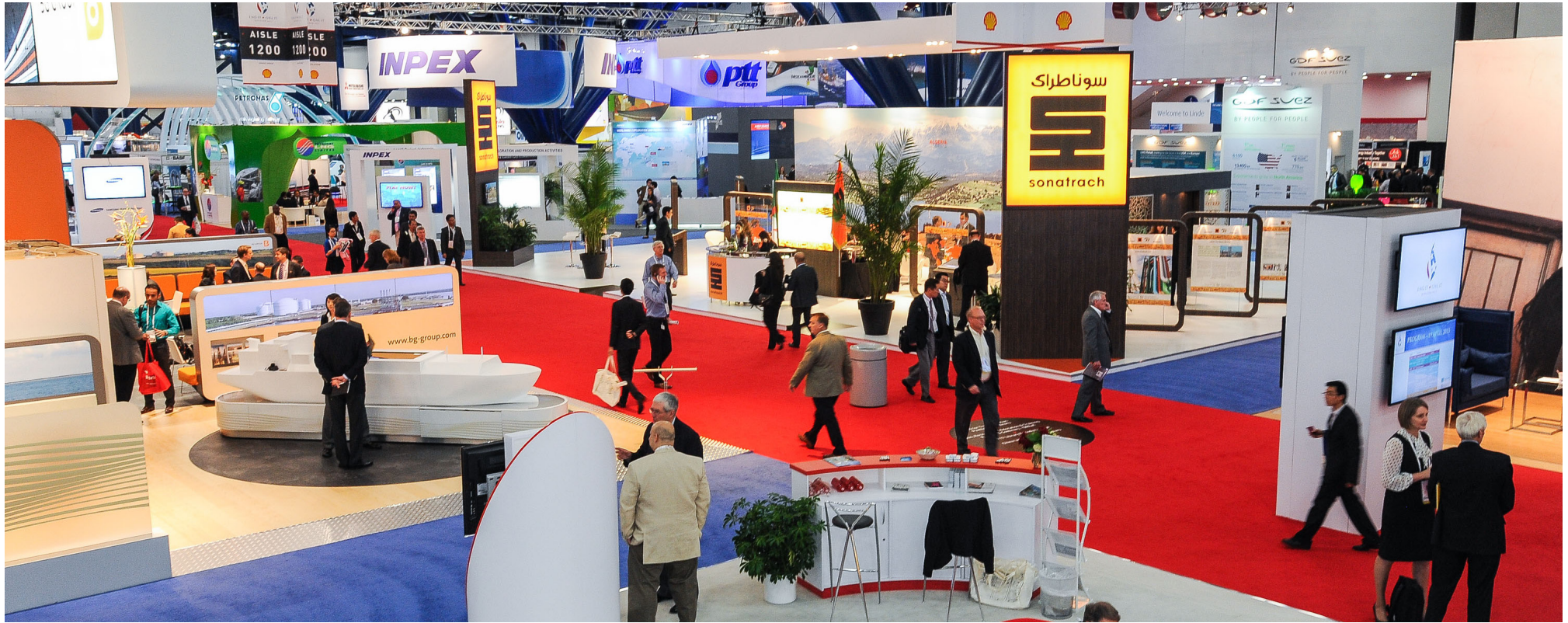

การออกแบบ
นิทรรศการ
Exhibition Design

කොමසාරිස්

นิทรรศการ หมายถึง การจัดแสดงข้อมูลเนื้อหาผลงานต่าง ๆ ด้วยวัสดุ สิ่งของ อุปกรณ์และกิจกรรมที่หลากหลายแต่มีความสัมพันธ์กันในแต่ละเรื่องโดยมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน มีการวางแผนและออกแบบที่เร้าความสนใจให้ผู้ชมมีส่วนร่วมในการดู การฟัง การสังเกต การจับต้องและการทดลองด้วยสื่อที่หลากหลาย เช่น รูปภาพ ของจริง หุ่นจำลอง ป้ายนิเทศ และกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การประกวด การแข่งขัน การบรรยาย การสาธิต การอภิปราย และการตอบปัญหา เป็นต้น

ความสำคัญของนิทรรศการ

.....นิทรรศการเป็นสื่อที่มีคุณค่าและมีศักยภาพสูงในการดึงดูดความสนใจของผู้ชมได้ดีเนื่องจากความหลากหลายของสื่อสามารถตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้ชมได้

.....นิทรรศการที่ดีจะมีอิทธิพลต่อผู้ชมในด้านความรู้ความเข้าใจ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านอารมณ์และความรู้สึก การเปลี่ยนแปลงเจตคติ รวมทั้งการตัดสินใจ

วัตถุประสงค์ ในการจัดนิทรรศการ

1 เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์
ความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ

2 เพื่อสร้างความประทับใจ ให้ผู้
ชมเกิดความเลื่อมใสศรัทธา

3 เพื่อกระตุ้นให้ผู้ชมหรือกลุ่มเป้าหมาย
เปลี่ยนแปลงทัศนคติไป
ตามวัตถุประสงค์ขององค์กร

4 เพื่อการประชาสัมพันธ์หรือ
สร้างภาพพจน์ที่ดีของบุคลากร
องค์กร หรือหน่วยงาน

5 เพื่อสร้างความบันเทิง

6 เพื่อเป็นการประเมิน
ประสิทธิภาพของการปฏิบัติ
งานโดยรวมของหน่วยงาน
หรือ องค์กรที่เป็นเจ้าของ
นิทรรศการแต่ละครั้ง

1

เป็นแหล่งรวบรวมความรู้
ความคิดและข้อมูลต่าง ๆ

2

เป็นแหล่งถ่ายทอดสิ่งที่เป็น
นามธรรมให้เป็นรูปธรรมได้
โดยอาศัยสื่อต่างๆจึงทำให้
เข้าใจง่ายขึ้น

3

เป็นการถ่ายทอดประสบการณ์
ที่มีประสิทธิภาพโดยเปิดโอกาส
ให้ผู้ชมมีส่วนร่วมใน กิจกรรม
ต่างๆ

4

เป็นการส่งเสริมการทำงานเป็น
หมู่คณะได้เป็นอย่างดี

5

การใช้สื่อหลายชนิดในการจัด
แสดงนิทรรศการ

คุณค่าของ นิทรรศการ

ประเภท ของ นิทรรศ การ

1. จำแนกตามขนาดของนิทรรศการ ได้แก่
 - 1.1 การจัดแสดงหรือจัดนิทรรศน์
 - 1.2 นิทรรศการทั่วไป
 - 1.3 มหกรรม
2. จำแนกตามวัตถุประสงค์ในการจัด ได้แก่
 - 2.1 นิทรรศการเพื่อการศึกษา
 - 2.2 นิทรรศการเพื่อการประชาสัมพันธ์
 - 2.3 นิทรรศการเพื่อการค้า
3. จำแนกตามระยะเวลาในการจัด ได้แก่
 - 3.1 นิทรรศการถาวร
 - 3.2 นิทรรศการชั่วคราว
 - 3.3 นิทรรศการเคลื่อนที่
4. จำแนกตามสถานที่ที่ใช้ในการจัด ได้แก่
 - 4.1 นิทรรศการในอาคาร
 - 4.2 นิทรรศการกลางแจ้ง
 - 4.3 นิทรรศการกึ่งในอาคารกึ่งกลางแจ้ง

จำแนกตามขนาดของนิทรรศการ

การจัดแสดง หรือจุลทัศน์

เป็นนิทรรศการขนาดเล็กที่สุดที่นำเสนอ
ข้อมูล วัตถุสิ่งของ ผลงาน สินค้าหรือ
ผลิตภัณฑ์บางส่วนพอเป็นตัวอย่าง

จำแนกตามขนาดของนิทรรศการ

1 เป็นการจัดแสดงวัสดุสิ่งของในบริเวณพื้นที่ขนาดเล็กๆ

2 วัสดุอุปกรณ์ประกอบในการจัด จุลนิทัศน์ไม่ควรมีหลายชิ้นมากนัก

3 ตำแหน่งในการจัดจุลนิทัศน์ อาจจัดในสถานที่ที่มีความเหมาะสม

4 เนื้อหาหรือเรื่องราวที่นำมาจัดแสดงเป็นแนวคิดเดียวกัน

5 หากนำจุลนิทัศน์จากที่ต่าง ๆ จำนวนมาก มาจัดรวมกันในสถานที่ใดที่หนึ่งให้ต่อเนื่องกัน โดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกันและกำหนด กิจกรรมให้สอดคล้องเป็นระบบเดียวกัน

การจัดแสดง หรือจุลนิทัศน์

จำแนกตามขนาดของนิทรรศการ

รูปแบบของจุลนิทัศน์

ที่นิยมใช้กันอยู่ในวงการต่าง ๆ มีหลายรูปแบบ

-1.ป้ายนิเทศอย่างเดียว
-2.การแสดงด้วยป้ายนิเทศโต้ะและชั้นวางสิ่งของ
-3.การแสดงด้วยการวางสิ่งของอย่างเดียว
-4.การแสดงจุลนิทัศน์ลอย

จุลนิทัศน์เพื่อการศึกษา

.....โดยทั่วไปนิยมจัดในโรงเรียน ในห้องเรียน หรือในห้องสมุด ใช้ประกอบกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ทั้งในขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นการสอนเนื้อหา และขั้นการสรุปบทเรียน บริเวณที่ใช้จัดอาจเป็นหน้าห้องเรียน หลังชั้นเรียน หรือบริเวณสนามโรงเรียน

.....วัสดุที่ใช้มักจะเป็น ป้ายนิเทศ ป้ายประกาศ กล้อง โต๊ะ หรือชั้นวางสิ่งของ แต่บางแห่งอาจจัดจุลนิทัศน์ขึ้นเป็นสถานที่เฉพาะในชุมชนเพื่อการเรียนรู้ การศึกษาค้นคว้า หากเป็นจุลนิทัศน์ถาวรแสดงเนื้อหาที่ซับซ้อนเข้าใจยากให้เข้าใจง่ายจำเป็นต้องใช้สื่อที่มีคุณภาพดีราคาค่อนข้างสูง

จำแนกตามขนาดของนิทรรศการ

นิทรรศการทั่วไป

.....เป็นสื่อกิจกรรมขนาดกลางที่องค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ นิยมจัดเพื่อแสดงผลงานซึ่งพบเห็นกันโดยทั่วไป เป็นการจัดแสดงผลงานหรือผลิตภัณฑ์ที่มีบริเวณพื้นที่กว้างขวาง ตั้งแต่การจัดในห้องเรียน บริเวณโรงเรียน ศูนย์การค้า ศาลาวัด ฯลฯ

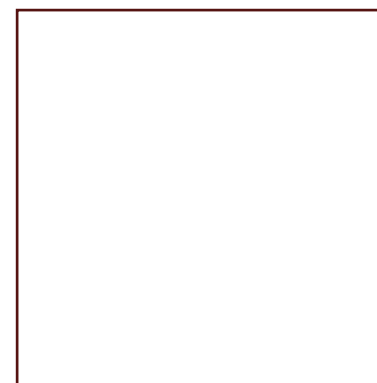

จำแนกตามขนาดของนิทรรศการ

นิทรรศการ แบ่งออกเป็น 4 ขนาดตามขนาดพื้นที่แสดง

- 1 นิทรรศการขนาดเล็ก
(small exhibits)
เป็นนิทรรศการที่จัดขนาดพื้นที่
น้อยกว่า 400 ตารางฟุต
หรือ 37 ตารางเมตร

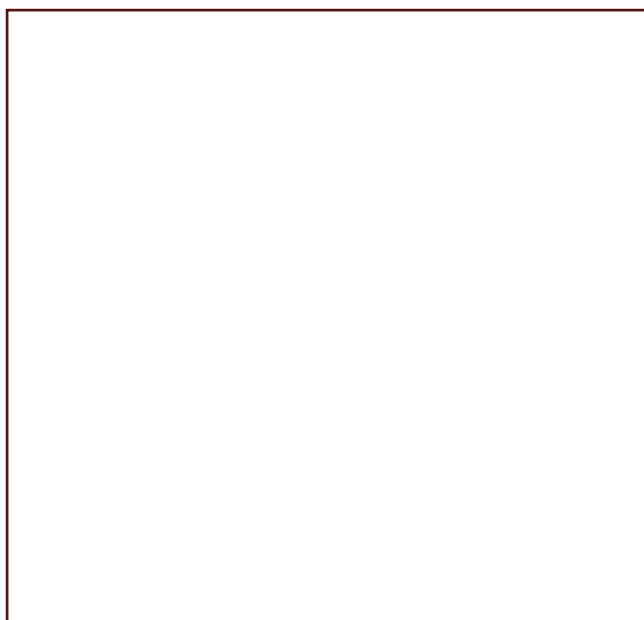
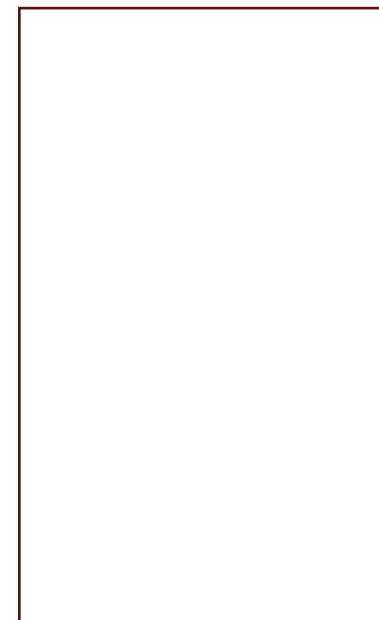
จำแนกตามขนาดของนิทรรศการ

2

นิทรรศการขนาดกลาง
(medium exhibits)

ใช้พื้นที่ตั้งแต่

**401 ตารางฟุต ถึง 1600 ตารางฟุต
หรือ 38-148 ตารางเมตร**

3

นิทรรศการขนาดใหญ่
(large exhibits) ใช้พื้นที่ตั้งแต่

**1601-4000 ตารางฟุต หรือ
149-371 ตารางเมตร**

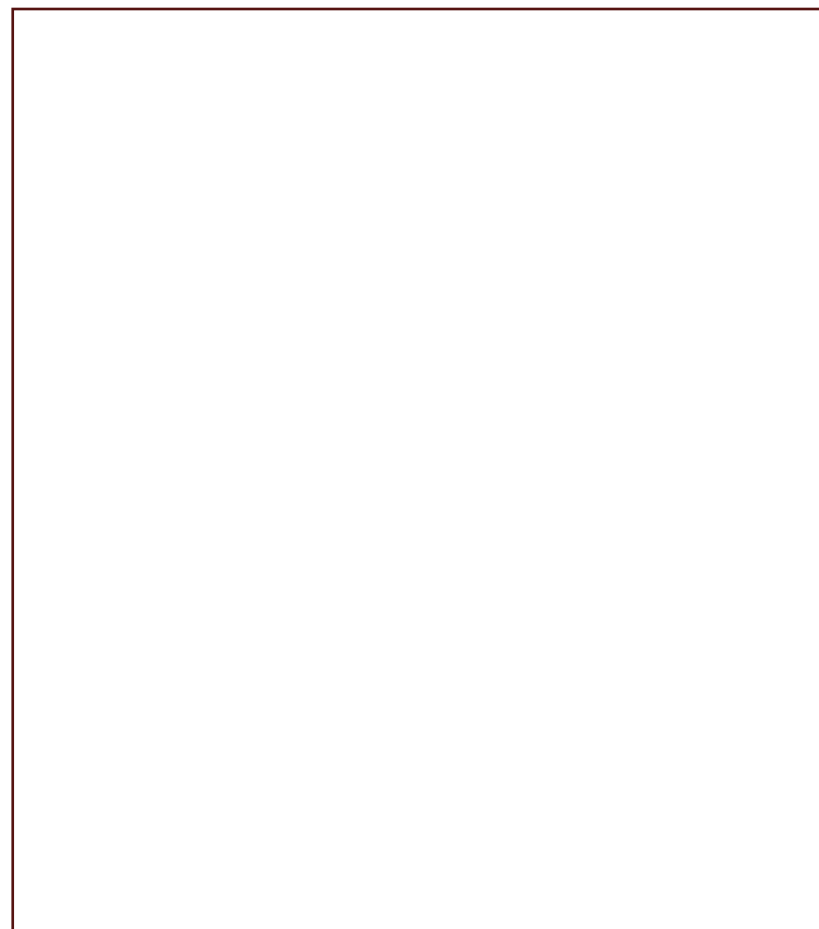

จำแนกตามขนาดของนิทรรศการ

นิทรรศการ แบ่งออกเป็น **4**
ขนาดตามขนาดพื้นที่แสดง

4 นิทรรศการขนาดยักษ์
(giant exhibits) ใช้พื้นที่ตั้งแต่
4000 ตารางฟุต
หรือมากกว่า 371 ตารางเมตร

จำแนกตามขนาดของนิทรรศการ

มหกรรม

.....มหกรรม หรือ
นิทรรศการขนาดใหญ่
มีหอพระระดับชาติหรือ
นานาชาติ ซึ่งมีลักษณะ
ที่สำคัญดังนี้

จำแนกตามขนาดของนิทรรศการ

1 การจัดมหกรรม
นานาชาติต้องแสดง
ถึงความก้าวหน้าด้าน
วิทยาการสมัยใหม่

2 เป็นการจัด
นิทรรศการที่ต้อง
ใช้พื้นที่ที่มีอาณา
บริเวณขนาดใหญ่
มโหฬาร

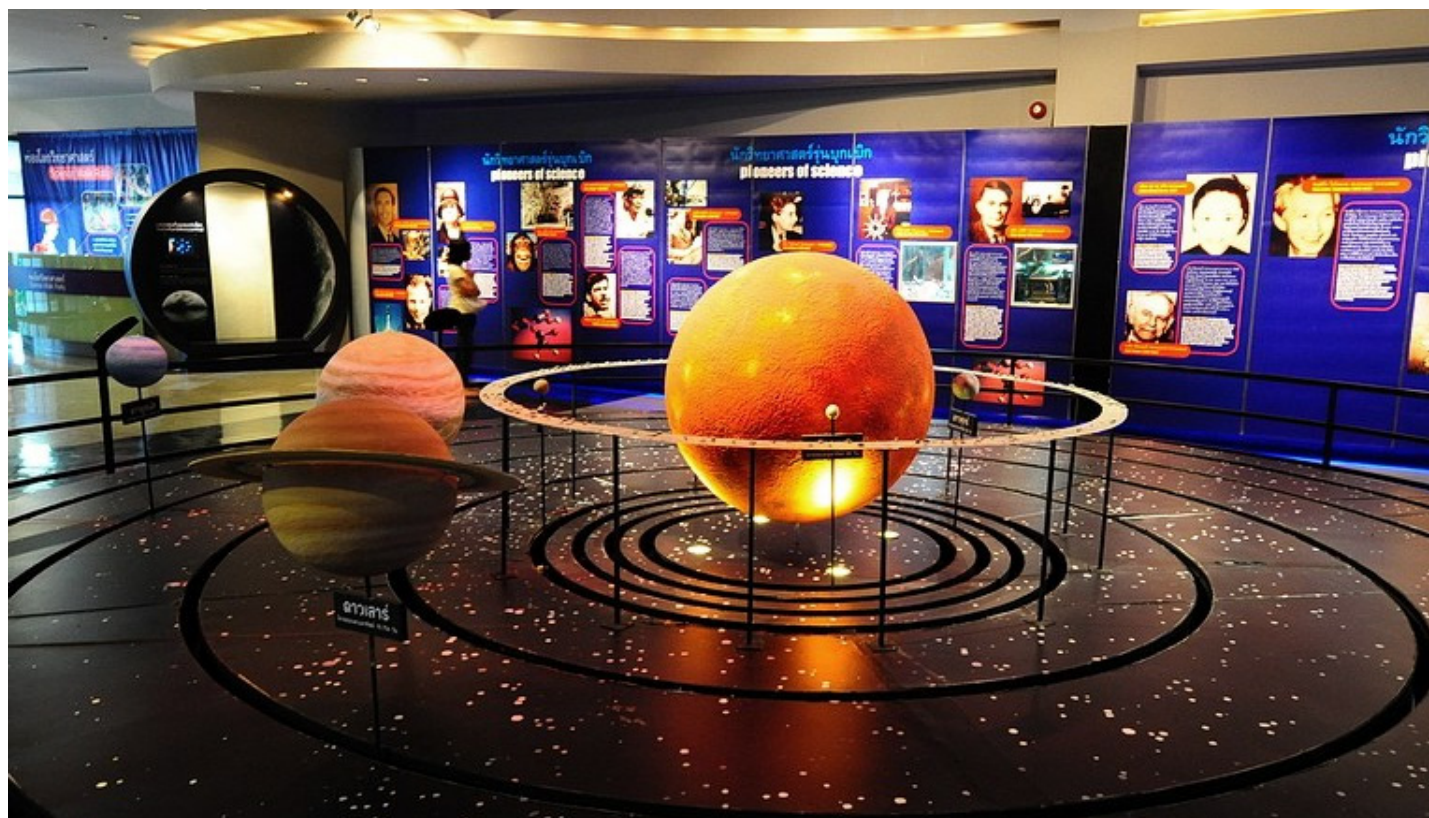
3 การจัดงานมหกรรม
นานาชาติแต่ละครั้ง
ใช้งบประมาณเป็น
จำนวนมหาศาล

4 เป็นการจัดแสดงเพื่อ
ต้อนรับผู้ชมกลุ่มเป้า
หมายจากทั่วทุกมุมโลก

จำแนกตามวัตถุประสงค์ในการจัด

นิทรรศการ เพื่อการศึกษา

.....เป็นนิทรรศการที่จัดขึ้นเพื่อการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ไปสู่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้จากการแสดงเนื้อหาด้วยสื่อและกิจกรรมต่างๆ การจัดนิทรรศการเพื่อการศึกษา มักจะมีรูปแบบ เนื้อหา สื่อ หรือกิจกรรมเกี่ยวข้องกับหลักสูตรและบทเรียนหรืองานวิชาการไม่ทางตรงก็ทางอ้อม

จำแนกตามวัตถุประสงค์ในการจัด

นิทรรศการเพื่อการศึกษา มีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1

เป็นการถ่ายทอดความรู้และ
ประสบการณ์ด้วยรูปแบบต่าง ๆ

2

ส่งเสริมให้ผู้ชมมีทัศนคติที่ดี
ทางการศึกษา

3

เปิดโอกาสให้ผู้ชมหรือผู้เรียนได้
มีทางเลือกในการเรียนรู้หรือการ
ศึกษาตามความสามารถและความ
ถนัดของแต่ละบุคคล

4

นิทรรศการที่หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ
จัดขึ้นเพื่อถ่ายทอดความรู้จัดว่าเป็น
นิทรรศการเพื่อการศึกษาได้เป็นอย่างดี

5

รูปแบบของนิทรรศการเพื่อการศึกษาอาจ
เป็นทั้งนิทรรศการชั่วคราว นิทรรศการ
เคลื่อนที่ หรือนิทรรศการถาวร

6

นิทรรศการทางการศึกษาสามารถจัดได้
ทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน บริเวณใน
โรงเรียน นอกโรงเรียน และสถานที่ทั่วไป
ในชุมชน

จำแนกตามวัตถุประสงค์ในการจัด

นิทรรศการ เพื่อการ ประชาสัมพันธ์

.....เป็นการจัดแสดงสื่อต่าง ๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจ
ที่ดีระหว่างประชาชนกับองค์กรหรือหน่วยงาน โดยการนำเสนอข้อมูลที่เป็น
ข้อเท็จจริงเพื่อเป็นการส่งเสริมความเชื่อถือศรัทธาให้ประชาชนยอมรับ
สนับสนุนและให้ความร่วมมือในการดำเนินงานตามนโยบายขององค์กรหรือ
หน่วยงานนั้น ๆ ต่อไป

นิทรรศการเพื่อการประชาสัมพันธ์ มีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

- 1 ส่งเสริมให้ผู้ชมมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ
- 2 เป็นการรวบรวมหลักฐานข้อมูลข้อเท็จจริงหรือความคิด
- 3 เน้นการนำเสนอข้อมูลที่ต้องการตามความเป็นจริงขององค์กรหรือหน่วยงาน

จำแนกตามวัตถุประสงค์ในการจัด

- 4 มุ่งแสดงคุณค่าที่น่าเชื่อถือศรัทธาในด้านความรู้ความสามารถ
- 5 เป็นการจัดแสดงที่เหมาะสมกับกาลเวลาและโอกาส เหมาะกับเหตุการณ์หรือเทศกาล
- 6 รูปแบบการนำเสนอมีลักษณะแปลกใหม่ สามารถกระตุ้นความสนใจและสื่อความหมายได้ดี

จำแนกตามวัตถุประสงค์ในการจัด

นิทรรศการ เพื่อการค้า

.....เป็นการจัดแสดงที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการส่งเสริมการขายสินค้าผลิตภัณฑ์ และการบริการให้ได้มากที่สุดตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งอาจแนะนำให้ผู้ชมรู้จัก สินค้าผลิตภัณฑ์ด้วยสื่อหลายชนิด เช่น การจัดป้ายนิเทศ โปสเตอร์ แผ่นพับ แผ่นปลิว ภาพวิดีโอทัศน์หุ่นจำลอง ของจริง ของตัวอย่าง นิทรรศการประเภทนี้อาจจัดเป็นเทศกาลประจำปี เป็นการจัดเฉพาะกิจหรือจัดเนื่องในโอกาสวันสำคัญ

จำแนกตามวัตถุประสงค์ในการจัด

นิทรรศการเพื่อการค้า มีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1 มีจุดมุ่งหมายเพื่อการขาย
สินค้าเป็นสำคัญ โดยเน้นที่การ
โฆษณาประชาสัมพันธ์

2 การใช้สื่อโฆษณาและ
ประชาสัมพันธ์ในงานนิทรรศการ
เป็นหลักการพื้นฐานสำคัญของการ
ดำเนินกิจกรรมประเภทนี้

3 นิทรรศการเพื่อการค้ามีทั้งรูป
แบบนิทรรศการถาวร

4 หากเป็นนิทรรศการขนาดใหญ่ของภาค
เอกชนที่มีธุรกิจขนาดใหญ่ มักจะลงทุน
ในการโฆษณาสูงเพื่อสร้างความสนใจและ
โน้มน้าวกลุ่มเป้าหมายให้เฝ้าติดตาม
ตัดสินใจเข้าชม

จำแนกตามระยะเวลาในการจัด

นิทรรศการถาวร

.....เป็นการนำเสนอข้อมูลและจัดแสดงที่ค่อนข้างสมบูรณ์ มีการจัดเป็น
ประจำอย่างต่อเนื่องเป็นเวลายาวนาน

จำแนกตามระยะเวลาในการจัด

นิทรรศการถาวร มีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

- 1 การจัดนิทรรศการแบบนี้มีการลงทุนสูง เนื่องจากเนื้อหาที่จัดแสดงต้องอาศัย การศึกษาค้นคว้าหลักฐานอ้างอิง
- 2 วัสดุอุปกรณ์ที่นำมาจัดแสดงเป็นวัสดุที่คงทน
- 3 การออกแบบเพื่อการจัดแสดงสิ่งของจะทำการอย่างรอบคอบพิถีพิถัน

- 4 สถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งเป็นเวลานานๆ รูปแบบและโครงสร้างหลักไม่มีการเปลี่ยนแปลง
- 5 สถานที่ที่ใช้ในการจัดแสดงนิทรรศการจะออกแบบไว้อย่างมีแบบแผนแน่นอน อาจเป็นพื้นที่กลางแจ้งหรือในอาคารก็ได้
- 6 หากเนื้อหาที่จัดแสดงเกี่ยวข้องกับความเชื่อหรือวิถีชีวิตของชุมชน
- 7 ส่วนใหญ่นิทรรศการถาวรมักอยู่ในรูปของพิพิธภัณฑ์

จำแนกตามระยะเวลาในการจัด

นิทรรศการชั่วคราว

.....เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อแสดงเนื้อหาเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นครั้งคราวตามโอกาสที่เหมาะสมอาจใช้เวลาประมาณ 2-10 วัน ไม่มีกำหนดตายตัวขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหรือปัจจัยหลายประการ นอกจากนี้นิทรรศการชั่วคราวยังทำหน้าที่ส่งเสริมงานประชาสัมพันธ์นิทรรศการแบบถาวรได้อีกด้วย

จำแนกตามระยะเวลาในการจัด

“....นิทรรศการชั่วคราวช่วยเร้าความสนใจให้คนมาชมสิ่งแปลกใหม่
เป็นการเชิญชวนผู้ชมกลุ่มใหญ่ ๆ เข้ามาชมพิพิธภัณฑ์ไปในตัว
เป็นการเชิญชวนที่จะสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ในหลายรูปแบบ
เช่น การเชิญประชุมชี้แจงการเปิดงาน การแถลงการณ์หนังสือพิมพ์
และรายการโทรทัศน์ นิทรรศการชั่วคราวสนองวัตถุประสงค์ทางการ
ศึกษาได้มากมาย มักจัดสิ่งดึงดูดกลุ่มคนที่สนใจเฉพาะเรื่องใน
ชุมชน เป็นต้นว่าสหพันธ์สมาคมวิทยาศาสตร์ สมาคมศิลปิน หรือ
สมาคมนักสะสมสมบัติ เป็นต้น...”

เกรซ มอร์เลย์

(Grace Morley, อ้างถึงในเปรื่อง กุมุท, 2526, หน้า 3-4)

จำแนกตามระยะเวลาในการจัด

นิทรรศการเคลื่อนที่

.....นิทรรศการเคลื่อนที่มีผลดีในการเข้าถึงพื้นที่ของผู้ชมกลุ่มเป้าหมาย ทำให้ได้รับความสนใจจากผู้ชมมากเนื่องจากมีความสะดวก ถ้าเป็นการให้บริการด้านการศึกษาส່วนใหญ่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการให้บริการแต่อย่างใด

จำแนกตามสถานที่ที่ใช้ในการจัด

นิทรรศการในอาคาร

.....นิทรรศการที่จัดอยู่ร่มภายในอาคารซึ่งอาจเป็นห้องประชุม ห้องโถง ห้องเรียน เฉลียงหรือระเบียงในอาคาร

การจัดนิทรรศการในอาคาร มีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

- 1 จัดขึ้นภายในอาคารหรือพื้นที่ที่มีหลังคาป้องกันแสงแดดและฝนได้
- 2 เนื้อหาของนิทรรศการเป็นเรื่องราวที่ไม่จำเป็นต้องใช้บริเวณกว้างขวางมากนัก
- 3 เป็นเนื้อหาที่ต้องการความต่อเนื่องปราศจากสิ่งรบกวนในการชมที่จัดแสดง

จำแนกตามสถานที่ที่ใช้ในการจัด

- 4 จัดในอาคารที่มีห้องและอุปกรณ์รักษาความปลอดภัยได้อย่างแข็งแรง
- 5 มีการควบคุมบรรยากาศด้วยแสง
- 6 การเลือกใช้วัสดุ สามารถใช้วัสดุได้ทุกประเภททั้งชนิดถาวรและไม่ถาวร
- 7 การออกแบบการจัดนิทรรศการภายในอาคารสามารถสร้างสรรค์ด้วยจินตนาการที่สอดคล้องกับเนื้อหาและกิจกรรม

จำแนกตามสถานที่ที่ใช้ในการจัด

นิทรรศการกลางแจ้ง

.....เป็นนิทรรศการที่ต้องการพื้นที่บริเวณกว้าง
ขวาง โล่งแจ้ง รองรับผู้ชมได้จำนวนมาก

จำแนกตามสถานที่ที่ใช้ในการจัด

การจัดนิทรรศการกลางแจ้ง มีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1

จัดแสดงสื่อสิ่งของหรือกิจกรรม
บริเวณภายนอกอาคาร

2

จัดได้ทั้งแบบถาวรและ
แบบชั่วคราว

3

เนื้อหาที่น่าสนใจมีความสัมพันธ์กับพื้นที่จัด
แสดงซึ่งอาจมีบริเวณกว้างขวางเป็นธรรมชาติ
เช่นเรื่องเกี่ยวกับโบราณสถาน โบราณวัตถุ
สมรภูมิรบ วิธีชีวิตกิจกรรมกลางแจ้ง การ
ทำงานกลางแจ้ง งานเกษตรกรรม เป็นต้น

จำแนกตามสถานที่ที่ใช้ในการจัด

นิทรรศการกึ่งกลางแจ้ง

.....เป็นการแสดงวัสดุหรืออุปกรณ์ทั้งในอาคารและกลางแจ้งในเวลาเดียวกัน สิ่งของที่นำมาจัดแสดงมีทั้งคุณสมบัติที่ทนทานต่อดินฟ้าอากาศและฉีกขาดย่อยสลายง่าย ดังนั้นผู้จัดจึงควรพิจารณาว่าวัสดุอุปกรณ์ใดเหมาะสำหรับการจัดแสดงข้อมูลในบริเวณใด นิทรรศการประเภทนี้สามารถดึงดูดความสนใจผู้ชมได้ดี

จำแนกตามสถานที่ที่ใช้ในการจัด

การจัดนิทรรศการกึ่งกลางแจ้ง มีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

- 1 เป็นนิทรรศการที่จัดแสดงบางส่วน
อยู่ในอาคารและบางส่วนอยู่บริเวณ
กลางแจ้ง
- 2 อาจจัดเป็นแบบถาวรหรือแบบ
ชั่วคราวก็ได้

- 3 เนื้อหาที่อยู่นอกอาคารมักมีความ
สัมพันธ์กับธรรมชาติแวดล้อม

- 4 สื่อที่จัดแสดงด้านนอกอาคารมีขนาดใหญ่ ซึ่ง
อาจเป็นหุ่นจำลองหรือของจริงก็ได้ สามารถ
ออกแบบให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการ
จัดนิทรรศการประเภทต่างๆ

จิตวิทยาการรับรู้

.....การรับรู้ คือ การสัมผัสที่มีความหมาย การรับรู้เป็นกระบวนการ หรือ ตีความแห่งการสัมผัส ที่ได้รับออกเป็นสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่มีความหมาย คนเราจะต้องใช้ความรู้เดิม หรือ ประสบการณ์เดิมที่มีมาก่อน โดยปกติเรารับรู้โดยผ่านระบบรับสัมผัส ซึ่งได้แก่ ระบบรีเซ็ปเตอร์ใน ตา หู จมูก ลิ้น ผิวหนัง และกล้ามเนื้อ

.....การรับรู้จึงเปรียบเสมือนประตูด่านแรกที่จะนำไปสู่พฤติกรรมอื่น ๆ ที่จะส่งผลถึงคุณภาพชีวิตของแต่ละคนได้ ดังนั้นในการจัดนิทรรศการ ผู้จัดควรคำนึงถึงองค์ประกอบหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ดังนี้

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ ปัจจัยที่เร้าความสนใจจากภายนอก

คือ สื่อและกิจกรรมต่าง ๆ สื่อเหล่านี้จะ
สามารถกระตุ้น การรับรู้ได้มากน้อยเพียงใด
ย่อมขึ้นอยู่กับคุณลักษณะดังนี้

1 **ความเข้ม** หมายถึง ความ
ชัดเจนของสื่อซึ่งอาจประกอบ
ไปด้วยแสง สีสัมผัสโดดเด่น
สวยงาม

2 **ขนาด** วัตถุ หรือ สิ่งเร้าที่
ขนาดใหญ่มักจะดึงดูดความ
สนใจได้ดีกว่าวัตถุหรือสิ่งเร้าที่มี
ขนาดเล็ก

3 **ความแปลกใหม่และสิ่งที่มี
ลักษณะตัดกัน** การเปลี่ยนแปลง
ทำให้สิ่งเร้าผิดปกติไปจากเดิมที่คุ้นเคย
หรือสิ่งที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับสิ่งปกติ
ทั่วไป จะสามารถสร้างความสนใจ ได้ดี

4 **ตำแหน่งที่ตั้ง** การติดตั้งสื่อ
หรือวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการจัด
นิทรรศการให้อยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม
จะกระตุ้นความสนใจได้ดีกว่าการจัดวาง
ในระดับสูงหรือต่ำเกินไป

5 **การเคลื่อนไหว** สิ่งเร้าที่
มีการเคลื่อนไหวย่อมสามารถ
กระตุ้นความสนใจได้ดีกว่าสิ่งเร้า
ที่นิ่งอยู่กับที่

6 **ความเป็นหนึ่งเดียว**
สิ่งของหรือวัตถุที่มีอยู่หนึ่งเดียว
บนพื้นที่ว่างบริเวณกว้างจะก่อให้เกิด
ความสนใจได้ดีเป็นพิเศษ

7 **ระยะทาง** สิ่งของหรือรูปภาพที่วางซ้อนทับกันบางส่วนจะก่อให้เกิดมิติ ตื้นลึกทำให้ดูเป็นระยะทางใกล้ไกลเป็นลำดับ จะช่วยสร้างความสนใจได้ดีกว่าสิ่งที่จัดเรียงในระนาบเดียวกัน

ปัจจัยที่สร้างความสนใจจากภายนอก

8 **ความคงทน** เป็นช่วงระยะเวลาหรือความถี่ในการปรากฏและคงอยู่ของสิ่งเร้า ทำให้อวัยวะรับสัมผัสมีเวลาเพียงพอในการรับรู้ มีโอกาสทบทวนการตีความซ้ำแล้วซ้ำอีกหลายครั้ง ทำให้รับรู้แม่นยำแน่นอน

9 **การทำซ้ำ** สิ่งเร้าที่เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำอีกหลาย ๆ ครั้ง

ปัจจัยที่เราความสนใจจากภายใน

หมายถึง ปัจจัยด้านจิตวิทยา ดังนั้นการสร้าง
ความสนใจเพื่อให้เกิดการรับรู้จึงควรคำนึงถึงปัจจัยทางด้าน
จิตวิทยาบางประการดังนี้

1 **ความตั้งใจ** เป็นการเตรียมพร้อม
ของมนุษย์เพื่อรับสัมผัสให้ได้ชัดเจน
เป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์เลือกตอบสนองแก่
สิ่งเร้าบางชนิด

2 **แรงขับ** เป็นแรงกระตุ้นให้
ทำกิจกรรมต่าง ๆ

3 **อารมณ์ หรือคุณภาพของจิตใจ** ถ้า
หากอารมณ์ดีจิตใจแจ่มใสปลอดโปร่งจะสามารถแปล
ความหมายของการรับสัมผัสได้ถูกต้องกว่าขณะที่
อารมณ์ขุ่นมัวหรือจิตใจได้รับความกระทบกระเทือน

ปัจจัยที่เร้าความ
สนใจจากภายใน

4 **ความสนใจ** หมายถึง ความโน้มเอียงที่จะ
แสดงบทบาทและเข้าร่วมในกิจกรรมหนึ่ง ๆ
เป็นพฤติกรรมขั้นต้นที่ก่อให้เกิดการรับรู้และ
การเรียนรู้ในโอกาสต่อไป

5 **สติปัญญา** เป็นความสามารถขั้นสูงของ
มนุษย์แต่ละคนในการผสมผสานระหว่างอารมณ์
ความรู้สึกกับความคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล สติ
ปัญญาคือเป็นผลสรุปองค์ความรู้ทั้งหมด

การรับรู้นิทรรศการตาม แนวทฤษฎีจิตวิทยา

.....ตามทฤษฎีของกลุ่มเกสทอลท์
(Gestalt Theory) ซึ่งมีแนวคิดว่าองค์ประกอบ
สำคัญของภาพหรือสิ่งเร้าที่เรารับรู้โดยทั่วไปมี
2 ส่วน คือ **ภาพและพื้น**

.....ดังนั้น การรวมกันของภาพและพื้น
จึงถือเป็นกฎสำคัญของการจัดสิ่งเร้าเพื่อการก
ระตุ้นความสนใจซึ่งมีหลักสำคัญ

4 ประการได้แก่'

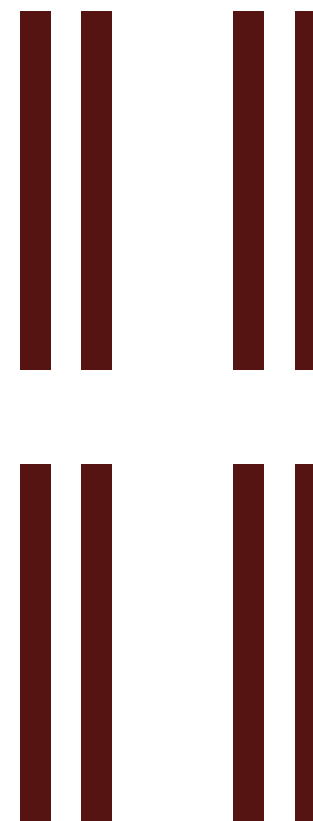

หลักของความ ใกล้เคียง

.....หมายถึง สิ่งเร้าที่อยู่ใกล้กันทำให้เรามีแนวโน้มที่จะ
รับรู้เป็นพวกเดียวกันมากกว่าสิ่งที่อยู่ห่างกัน

.....ประโยชน์ในการนำหลักของความใกล้เคียงมาใช้กับ
การจัดนิทรรศการคือ สะดวกต่อการรับรู้และการเรียนรู้ของผู้ชม
ทำให้ดูเป็นกลุ่มเป็นก้อนหรือเป็นชุด ง่ายต่อการตรวจสอบจำนวน
วัสดุที่จัดแสดง

.....การประยุกต์ใช้หลักของความใกล้เคียงกับการจัด
นิทรรศการเพื่อกระตุ้นให้ผู้ชมรับรู้ได้ดีตามหลักของความใกล้เคียง
ควรจัดสื่อหรือวัตถุสิ่งของให้อยู่รวมกันใกล้เคียงกันโดยเฉพาะสิ่งที่มี
เนื้อหาหรือมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน

หลักของความคล้ายคลึง

.....หมายถึง สิ่งเร้าที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ทำให้การรับรู้มีแนวโน้มที่จะเป็นพวกเดียวกันมากกว่าสิ่งที่แตกต่างกัน แม้ว่าสิ่งนั้นจะอยู่ใกล้กันหรือไกลกันก็ตาม แต่หลักการนี้ไม่สามารถใช้ได้กับสิ่งเร้าทุกครั้งไป

.....ประโยชน์ในการนำหลักของความคล้ายคลึงมาใช้กับงานนิทรรศการมีหลายประการ คือ ช่วยให้เกิดความเป็นกลุ่มและมีเอกภาพ สะดวกต่อการรับรู้และการเรียนรู้ของผู้ชม

.....การประยุกต์ใช้หลักของความคล้ายคลึงกับการจัดนิทรรศการทำได้โดยการจัดวางสื่อหรือสิ่งของที่มีลักษณะคล้ายกันเป็นหมวดหมู่หรือเป็นกลุ่มเดียวกัน ทั้งนี้ควรคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ

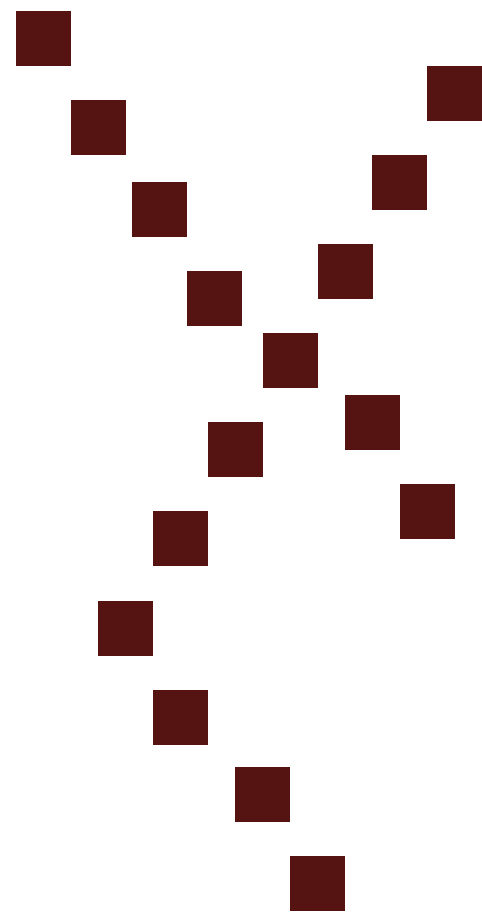

หลักของความ ต่อเนื่อง

.....หมายถึง สิ่งเร้าที่ปรากฏให้เห็นอย่างซ้ำ ๆ
เหมือนกันไปในทิศทางเดียวกันอย่างต่อเนื่องจะมีแนวโน้มเป็นพวก
เดียวกันมากกว่าที่จะแยกกันคนละทิศทาง

.....ประโยชน์ในการนำหลักของความต่อเนื่องมาใช้
ในการจัดนิทรรศการหลายประการคือ ช่วยให้เกิดประโยชน์ในการ
วางแผน การออกแบบและการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
ทำให้สะดวกและง่ายต่อการสังเกต การรับรู้ และการเรียนรู้

.....การประยุกต์ใช้หลักของความต่อเนื่องมาใช้ในการ
จัดนิทรรศการเพื่อให้ผู้ชมเกิดการรับรู้และเรียนรู้ได้ดี สามารถนำ
หลักของความต่อเนื่องมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพได้ดังนี้ คือ การจัดวางป้าย
นิเทศให้เป็นแนวต่อเนื่องกันเป็นระยะทางยาวตามความเหมาะสม
สมการใช้เส้น สี สัญลักษณ์ แสง รูปแบบ ซ้ำ ๆ กันอย่างต่อเนื่อง

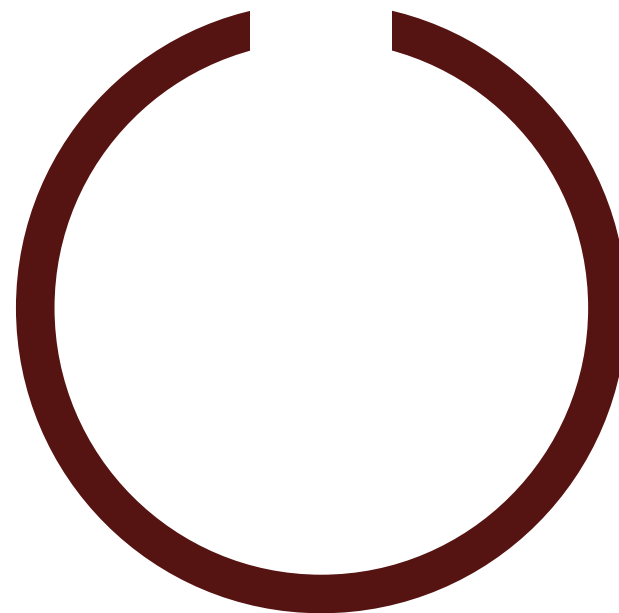

หลักของความ ประสาน

.....เป็นการต่อเติมสิ่งเร้าที่ขาดหายไปให้
สมบูรณ์ (closure) สิ่งที่เกิดปกติหรือส่วนของรูปภาพหรือ
ของวัตถุที่หายไปจะกระตุ้นการรับรู้ได้ดี ความไม่สมบูรณ์จะ
ก่อให้เกิดความสงสัย

.....การนำหลักของการประสานมาใช้ในการจัด
นิทรรศการมีประโยชน์หลายประการคือ สามารถสร้างความ
ฉงนสนเท่ห์และกระตุ้นการมีส่วนร่วมของผู้ชมได้ดี

.....การประยุกต์ใช้หลักของการประสานกับ
การจัดนิทรรศการสามารถทำได้โดยการวางผลิตภัณฑ์ที่
เหมือนกันให้ห่างกันในช่วงที่ต้องการกระตุ้นการรับรู้
หรือเรียกร้องความสนใจเป็นพิเศษ

จิตวิทยาการเรียนรู้

.....การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อันเป็นผลจากการฝึกฝนและประสบการณ์ แต่มีสาเหตุจากการตอบสนองที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น สัญชาตญาณหรือวุฒิภาวะ หรือจากการเปลี่ยนแปลงชั่วคราวของร่างกาย เช่น ความเหนื่อยล้า พิษของยา เป็นต้น

.....การจัดนิทรรศการเป็นสื่อกิจกรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้ชมได้ดี เนื่องจากการใช้สื่อหลายชนิดและวิธีการนำเสนอที่หลากหลาย ทำให้สามารถตอบสนองการเรียนรู้ได้หลายด้านการเข้าร่วมกิจกรรมนิทรรศการมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้แตกต่างจากการเรียนรู้ในห้องเรียนทั่วไป

ประเภทของ การเรียนรู้

.....การเรียนรู้มีผลให้พฤติกรรม
เปลี่ยนไป และได้จำแนกประเภทพฤติกรรม
การเรียนรู้ของมนุษย์ออกเป็น 3 ด้าน

1

การเรียนรู้ด้านความรู้ความเข้าใจ

หมายถึง พฤติกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับความรู้ความ
จำความเข้าใจ การวิเคราะห์การสังเคราะห์ การ
ประเมินค่าและการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์อื่น
ผู้ชมสามารถเกิดการเรียนรู้ด้านนี้ได้จากสื่อหรือวิธี
การนำเสนอที่หลากหลายในงานนิทรรศการไม่ว่าจะ
เป็นรูปภาพ หุ่นจำลอง ของจริง ของตัวอย่าง แผนภูมิ
แผนสถิติ หรือการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นใน
งานนิทรรศการ เช่น การตอบปัญหา การแสดงละคร
การบรรยาย การอภิปราย เป็นต้น

2

การเรียนรู้ด้านเจตคติ หรือ ด้านอารมณ์หรือด้านจิตใจ

หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้าน
จิตใจ อารมณ์หรือความรู้สึก ทำให้ผู้ชม
เกิดความพอใจ เกิดความซาบซึ้ง และ
เห็นคุณค่า เกิดความศรัทธามีค่านิยม
เกิดความภาคภูมิใจ ผู้ชมสามารถเกิดการ
เรียนรู้ด้านนี้จากนิทรรศการได้ดี

3 การเรียนรู้ด้านกล้ามเนื้อและ ประสาทสัมผัส

หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกี่ยวกับ
ทักษะหรือความชำนาญในการใช้กล้ามเนื้อหรือ
อวัยวะต่าง ๆ ในการเคลื่อนไหวไม่ว่าจะเป็นทักษะ
ในการพูด การอ่าน การเขียน การเล่นดนตรี
กีฬา ฟ้อนรำ การคำนวณ ที่สามารถทำได้อย่าง
คล่องแคล่วจนแลดูเป็นธรรมชาติ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการ เรียนรู้ของผู้ชมในการชม นิทรรศการ

.....การจัดแสดงนิทรรศการแต่ละครั้งผู้
ชมจะเกิดการเรียนรู้ได้มากน้อยเพียงใดย่อม
ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ

1 ผู้ชมหรือผู้เรียน

ผู้ชมหรือผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันใน
หลาย ๆ ด้าน วุฒิภาวะและความพร้อม เพศ สติ
ปัญญา อารมณ์ สังคมวัฒนธรรมและประเพณี
สภาพสังคม วิถีชีวิต ความเชื่อ ประสบการณ์
ระดับการศึกษา ความสนใจ

2 เนื้อหาบทเรียนและกิจกรรม

เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับเนื้อหาและกิจกรรมในการ
จัดนิทรรศการความยากง่ายของเนื้อหา ความ
หมายของเนื้อหา ความสอดคล้องของเนื้อหา
กับกิจกรรม ความยาวของเนื้อหา

3 เทคนิคการนำเสนอ

การนำเสนอที่ดีควรมีขั้นตอนต่อเนื่องเร้า
ความสนใจมาจากขั้นตอนการวางแผน
ซึ่งเกี่ยวข้องกับการตั้งวัตถุประสงค์ การ
เลือกเนื้อหาและกิจกรรมให้เหมาะสม
กับกลุ่มเป้าหมาย สถานที่ สื่อ และ
บรรยากาศ ความชัดเจนถูกต้อง ความ
คล่องแคล่ว ความพร้อม

จิตวิทยาพัฒนาการ

.....นักจิตวิทยาหลายท่านได้ศึกษาถึงพัฒนาการของมนุษย์วัยต่าง ๆ ตั้งแต่
ปฏิสนธิจนถึงวัยชรา ทำให้เรารู้ถึงธรรมชาติของมนุษย์แต่ละวัยว่ามีความสนใจและ
ความต้องการแตกต่างกันอย่างไร

.....วัยหรืออายุของผู้ชมมีความเกี่ยวข้องกับบุคลิกภาวะ ความพร้อม การรับรู้ การ
เรียนรู้ ความต้องการ ความสนใจและประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อผล
สัมฤทธิ์ในการชมนิทรรศการ ดังนั้นในการจัดนิทรรศการจึงควรคำนึงถึงวัยของผู้ชม

1

วัยเด็กตอนต้น

.....เด็กวัยนี้มีอายุตั้งแต่ 2 ถึง 6 ปี เป็นเด็กวัยเรียนในระดับชั้นอนุบาล และประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นวัยที่มีการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมากเพราะเริ่มก้าวออกสู่สังคมนอกบ้าน เด็กวัยนี้ชอบสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ที่ไม่เคยรู้จักมาก่อน สนใจสิ่งรอบตัว เป็นวัยแห่งการสำรวจอย่างแท้จริง ช่างซักถาม ชอบรูปภาพในหนังสือ และชมสิ่งเคลื่อนไหวที่มีสีสันสดใสชัดเจน สนใจของเล่นที่จับต้องได้ถนัดมือ ชอบวิ่งเล่นปีนป่ายเคลื่อนไหว ร้องเพลงที่มีจังหวะง่าย ๆ เนื้อร้องสั้น ๆ เลียนแบบผู้ที่โตกว่า

2 วัยเด็กตอนกลาง

.....ช่วงของเด็กวัยนี้ประมาณ 7-12 ปี อยู่ในชั้นระดับประถมศึกษาเด็กสนใจสภาพแวดล้อมและสิ่งแวดล้อมรอบตัว พอใจที่จะเผชิญสิ่งแปลกใหม่ ชอบอ่านหนังสือ ฟังเพลง ร้องเพลง ดูโทรทัศน์ ชอบภาพยนตร์ประเภทนิทาน นิยายผจญภัยลึกลับ การทดลองค้นคว้าหาความจริงทางวิทยาศาสตร์ สนใจร่างกายของตนเอง สัตว์เลี้ยง การเล่นที่มีการเคลื่อนไหว การกระโดดโลดเต้น การออกกำลังกาย การทำงานฝีมือ การก่อสร้างและเกมการแข่งขันต่าง ๆ

วัยรุ่น

3

.....วัยรุ่นอายุประมาณ 13 ถึง 24 ปี
ลักษณะความสนใจของวัยรุ่นมีขอบข่ายกว้าง
ขวาง สนใจหลายอย่างแต่ไม่ลึกซึ้งมาก สนใจ
และชอบเลียนแบบบุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นที่
นิยมของสังคมโดยเฉพาะดารา นอกจากนี้
วัยรุ่นทั่วไปจะสนใจตนเอง เช่น เรื่องรูปร่าง
หน้าตา ผิวพรรณ การแต่งกาย การปรับตัว
ให้เข้ากับสภาพการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย
การเสริมบุคลิกภาพและความงามให้ทันสมัย
วัยรุ่นสนใจคบเพื่อนเพศเดียวกันและเพื่อนต่าง
เพศ ให้ความสำคัญกับงานเลี้ยงชุมนุม การ
สังสรรค์ ความสนุกสนานเพลิดเพลิน

วัยผู้ใหญ่

4

.....วัยผู้ใหญ่แบ่งออกเป็น วัยผู้ใหญ่ตอน
ต้น วัยผู้ใหญ่ตอนกลาง และวัยผู้ใหญ่ตอน
ปลายหรือวัยชรา

.....วัยผู้ใหญ่ตอนต้น

เริ่มตั้งแต่อายุประมาณ 25 ถึง 40 ปี โดยทั่วไปให้สนใจเกี่ยวกับเรื่องรูปร่างหน้าตา การปรับปรุงบุคลิกภาพ และเสื้อผ้าการแต่งกาย พอ ๆ กับวัยรุ่นตอนปลาย คนวัยนี้อยู่ในวัยสร้างฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ที่อยู่อาศัย อิทธิพลด้านอาชีพมีผลต่อความสนใจมากโดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอาชีพและสังคมที่ตนรับผิดชอบอยู่ การปรับตัวให้เข้ากับคู่สมรส การอบรมเลี้ยงดูลูก นอกจากนี้ยังให้ความสนใจกับงานสังคม การเมือง งานอดิเรก การท่องเที่ยว การพักผ่อนหย่อนใจและศาสนา

.....**วัยผู้ใหญ่ตอนกลาง** อายุประมาณ 40 ถึง 60 ปี เป็นระยะที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจ ไปในทางที่เสื่อมถอย ความสนใจอยู่ที่เรื่องสุขภาพ การปรับตัว ในงานอาชีพที่ ต่อเนื่องมาจากวัยผู้ใหญ่ตอนต้น กิจกรรมยามว่าง ความสัมพันธ์ในครอบครัว การทำประโยชน์ให้กับสังคม วัฒนธรรมประเพณีและศาสนา

..... **วัยชรา** โดยทั่วไปมักจะกำหนดให้ผู้ที่
มีอายุ 60 ปีขึ้นไปเข้าสู่วัยชรา วัยนี้เป็นวัยปรับตัวให้
เหมาะสมกับความเสื่อมของสุขภาพร่างกาย คนในวัย
ชราจึงสนใจเรื่องสุขภาพ ชอบให้มีคนอยู่เป็นเพื่อน
สนใจเรื่องราวในอดีตที่ตนเองเคยร่วมสมัย ต้องการ
การยอมรับและการยกย่องประสบการณ์และความ
สำเร็จในอดีตที่ผ่านมา

